

BOEKEN

redactie: Henk Maassen (h.maassen@medischcontact.nl)

Jaar in, jaar uit

Rond de jaarwisseling verschijnt traditioneel een aantal medische jaarboeken. Het *Geneeskundig Jaarboek 2005* (de 122ste jaargang!) biedt als vanouds een adequaat en handzaam overzicht van bestaande medicatie (indicaties, doseringen, toedieningsvormen, bijwerkingen etc.). In de nieuwste editie zijn 28 nieuwe geneesmiddelen opgenomen; dat is maar drie meer dan het laagterecord van vorig jaar.

Het medisch jaar 2004 kijkt zoals gebruikelijk terug op fel bediscussieerde of in rappe ontwikkeling verkerende deelgebieden van de geneeskunde. Dit jaar koos de redactie voor thema's zoals: behandeling en preventie van TIA's, hypertrofische cardiomyopathie, de tripeltherapie bij dyspepsie en nieuwe ontwikkelingen in de reumatologie.

De redactie selecteerde maar liefst twee oogheelkundige onderwerpen: de stand van zaken in de refractiechirurgie en maculadegeneratie. Dat laatste thema kwam ook in 1997 al aan de orde (en in MC 34/2003: 1259) maar de ontwikkelingen in het vakgebied gaan kennelijk zo snel dat ze nieuwe aandacht rechtvaardigen.

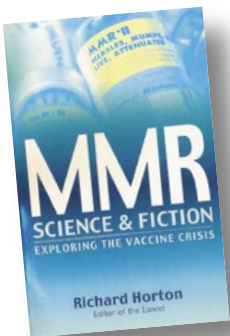
Onder de beschouwingen over de huisartsendienstenstructuur trekt een verhaal van twee huisartsen uit het Twentse dorp Enter de aandacht. Zij besloten niet mee te doen met de HAP Almelo. Hun beslissing, schrijven ze, past in de lokale cultuur van kleine zelfstandigen en arbeiders: noeste werkers die bereid zijn ook buiten kantooruren de handen uit de mouwen te steken. 'En wij zijn vooral solidair met onze patiënten.' Toen de dorpelingen lucht kregen van het besluit van hun huisartsen, zamelden ze spontaan geld in om dokters en partners te onthalen op een etentje. Maar die besloten het geld te gebruiken voor de aanschaf van een defibrillator. Al met al signaleren beide huisartsen vooral voordelen van hun beslissing: ze blijven vertrouwd met hun patiënten en patiënten met hen; ze liggen meestal 's nachts gewoon in bed; administratieve zaken doen ze tijdens dienstavonden, en niet in de 'vrije uren'; verloskunde blijft deel van de reguliere huisartsenzorg en, zeggen ze, 'onze patiënten zijn trots op hun dokters die hen niet in de steek laten'.

Dat vliegen samengaat met complicaties voor de gezondheid, wordt steeds duidelijker. Het jaarboek bespreekt er drie: jet lag, vliegangst en trombose. Vliegen lijkt de kans op trombose te verhogen, maar het gaat wel om een bescheiden risico. Een voor de hand liggende verklaring hiervoor is natuurlijk immobilisatie. Maar er zijn ook andere oorzaken te noemen, zoals dehydratie en hypobare hypoxie. Het enige medische advies luidt voldoende drinken en zeker op lange vluchten regelmatig de benen strekken.

Nog meer epidemiologie is te vinden in de bijdragen over zin en onzin van cholesterolbepaling en behandeling met statines. Epidemiologische en interventiestudies ondersteunen de stelling: hoe lager het serumcholesterol, hoe beter, zeker als het gaat om de preventie van cardiovasculaire aandoeningen. Een laagste drempelwaarde is niet bekend, maar de definitieve bewijsvoering voor het nut van nog verdere verlaging van het serumcholesterol met hoge doses statines, is onderwerp van lopend onderzoek, waarvan de uitkomsten binnen enige jaren beschikbaar zullen zijn. Weet overigens wel dat meer dan de helft van de patiënten die in aanmerking komen voor cholesterolverlagende behandeling de streefwaarde van 5 mmol/l of minder al niet haalt.

Ten slotte nog iets over enige bijdragen gewijd aan het rijksvaccinatieprogramma. Ze omvatten onder een meer een analyse van dertien potentiële vaccins die qua effectiviteit worden beoordeeld op kosten, voorkómen van ziekte, en haalbaarheid van inpassing in het lopende programma. En een beschrijving van de toenemende onrust onder het publiek: vaccinaties zouden het immuunsysteem overbelasten en ze allergieën, astma en autisme veroorzaken. Al die beweringen raken kant noch wal, maar vinden soms wel hun wortels in controversiële wetenschap. Zie de inmiddels zwaar omstreden Lancet-publicatie van Wakefield c.s. uit 1998 waarin een verband werd gelegd tussen BMR-vaccinatie en autisme.

Over die onzalige geschiedenis schreef Lancet-hoofdredacteur Richard Horton zijn nieuwste boek, *MMR: Science & Fiction. Exploring the vaccine crisis*. Zoals we van hem gewend zijn, gaat hij daarbij grote woorden niet uit de weg. 'The Wakefield affair reveals a society undone and unable to come to terms with dissent, uncertainty, the meaning of evidence, the inescapable human need for trust, and our wider global responsibilities.' De farmaceutische industrie wordt en passant op de vingers getikt (een constante in het oeuvre van Horton), en de problematische omgang van medische wetenschappers met media en journalisten in een tijd waarin de relatie tussen wetenschap en publiek *at an all-time low* is, wordt grondig tegen het licht gehouden (een andere constante). Niet te missen.

B.H. Graatsma & R. de Jong (red.), *Geneeskundig Jaarboek 2005*, Bohn Stafleu Van Loghum, ISBN 90 313 4354 4, 591 blz, 45,- euro (voor abonnees: 35,- euro)

J.N. Keeman e.a. (red.), *Het medisch jaar 2004*, Bohn Stafleu Van Loghum, ISBN 90 313 4280 7, 281 blz., 59,- euro

Richard Horton, *MMR: Science & Fiction. Exploring the vaccine crisis*, Granta Books, ISBN 1 86207 764 9, 220 blz., ongeveer 8 pond (de royalties van het boek gaan naar de Autism Intervention Research Trust)